

Sociale wijkteams in de praktijk.

De sleutel voor meer participatie?

AKZ+ COLLEGEREEKS **NEDERLAND PARTICIPATIELAND?**
COLLEGE 3

Drs. C. van Til-Teekman

3 JUNI 2015

Theologie dichtbij. Voor iedereen.

Collegeserie 'Nederland participatieland'

COLLEGE 1 Christelijke denkers over de participatiesamenleving

COLLEGE 2 De transities en de praktijk

COLLEGE 3 Sociale wijkteams in de praktijk, de sleutel voor meer participatie?

Drs. Christel van Til-Teekman

COLLEGE 4 Kerken in de participatiesamenleving

Jeannette Slendebroek-Meints MSc

Inhoud college

- 1.** Terugblik college 1 en college 2
- 2.** Verkokering en bureaucratie in de voorbije decennia
- 3.** Nieuwe verhoudingen vorm geven tussen overheid, burgers en organisaties
- 4.** Zijn de Sociale (wijk)teams de oplossing voor bovenstaande thema's?

Uit college 1:

Toepassing christelijke denkers op 'participatiesamenleving'

- Belang van gemeenschappen, niet alleen individuen
- 'Samenleving' = diverse sociale verbanden

Uit college 2:

Nederland participatieland?

De transities in de praktijk

Transities / decentralisaties / transformaties:

- Afslanking AWBZ, invoering Wmo (2007; 2015)
- Transitie Jeugdzorg (2015)
- Wet Participatiebudget (2015)
- (Passend onderwijs, schooljaar 2014/15)

Uit college 2:

Nederland participatieland?

De transities in de praktijk

Transities / decentralisaties / transformaties:

- Afslanking AWBZ, invoering Wmo (2007; 2015)
- Transitie Jeugdzorg (2015)
- Wet Participatiebudget (2015)
- (Passend onderwijs, schooljaar 2014/15)

De transitie

Beroep op *civil society* concreter in Wmo:

- Wmo 2007: alleen in Memorie van Toelichting diverse opmerkingen over 'sociale omgeving': familie, buren, verenigingen
- Wmo 2015: in wettekst opgenomen

“ Een ingezetene van Nederland komt overeenkomstig de bepalingen van deze wet in aanmerking voor een maatwerkvoorziening, bestaande uit:

a. door het college van de gemeente waarvan hij ingezetene is, te verstrekken ondersteuning van zijn zelfredzaamheid en participatie, **voor zover hij** in verband met een beperking, chronische psychische of psychosociale problemen **niet op eigen kracht, met gebruikelijke hulp, met mantelzorg of met hulp van andere personen uit zijn sociale netwerk voldoende zelfredzaam is of in staat is tot participatie”**

– **Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, art 1.2.1. lid a**

Nederland in transitie!

“ Een fundamentele verandering op de lange termijn van de manier waarop wordt gehandeld, gedacht en georganiseerd

(Grin, Rotmans & Schot 2010)

Cultuuromslag

- Een nieuwe manier van denken die het zoeken naar nieuwe wegen in de bestaande cultuur makkelijker maakt.
- Andere bestuursfilofosie: als de overheid teveel doet, verdwijnt eigen initiatief
- Minder (stijging van de) kosten... maar wel meer kwaliteit!

1. Sociale domein steeds meer verkokerd! (RMO, 2008)

- Gebrekkige samenwerking tussen sectoren en actoren die zich met een probleem bezig houden
- Het sociale domein heeft zich in de loop van de jaren gespecialiseerd

Verkokering (Schillemans, 2008)

Problemen

- Versnippering van taken en bevoegdheden
- Gebrekkige coördinatie en afstemming,
- Gebrekkige samenwerking tussen organisaties
- Falende communicatie

Verkokering

- De differentiatie is gepaard gegaan met een toename van regels die de toewijzing van zorg in goede banen moesten leiden via rationele indicatiestellingen.
- Bureaucratie dat gericht is efficiënte toewijzing op basis van gelijke behandeling

Aanbeveling

- Burger meer beslis- en beschikkingsmacht
- Professional meer ruimte
- Primaire doel niet meer afstemming en coordinatie maar om uit gevarieerd aanbod een gepaste keuze te maken!
- Slim organiseren voor meer regelruimte!

Uit de koker van (RMO, 2010)

Schotten tussen sectoren nu maar weghalen en beter organiseren, dan kan er voortaan effectiever ingegrepen worden!

Verkokering/Ontkokering

- Slingerbeweging van verkokering naar ontkokering en weer terug... er is veel tijd en energie gaan zitten in reorganisaties.
- Problemen die men wilde oplossen zijn gebleven!

Oplossingen?

- ‘Los laten’ dat alles maakbaar en stuurbaar is!
- Ruimte bieden aan burgers en professionals
- Complexe problemen om verschillende perspectieven vragen
- Specialisatie en taakverdeling

Leren innoveren in het sociale domein (RMO, 2014)

- Nu de leefwereld van hulpvragers centraler komt te staan in de ondersteuning en oplossingen vaker maatwerk vergen, brengt dat onzekerheid met zich mee.
- Tot die onzekerheid moeten alle betrokkenen, en dus ook overheden, zich op een constructieve manier verhouden.

Leren innoveren in het sociale domein (RMO, 2014)

- Tegelijk blijft een (publiek gefinancierde) ondersteuningsstructuur nodig voor mensen die met hun ondersteuningsvraag niet voldoende bij hun eigen kring terecht kunnen.
- Die ondersteuningsstructuur kan bovendien ook meer vorm krijgen vanuit de leefwereld van mensen en minder vanuit de systeemwereld.

Als sociaal netwerk ontbreekt? (Verhoeven en Tonkens, 2013)

Als sociaal netwerk ontbreekt en structurele ondersteuning nodig hebben, voelt het als een verlies van 'eigen kracht' wanneer zij een beroep 'moeten' doen op hun sociale netwerk.

2. Aansluiten bij de eigen kracht en netwerken van burgers

- Het aanspreken van de eigen kracht van mensen die ondersteuning vragen
- Het aansluiten bij sociale verbanden of netwerken waar mensen deel van uitmaken.

Wat is daarvoor nodig?

Ontschotting

- Ontschotting en doorbreken van instellingsbelangen belangrijke voorwaarde om samen te werken in de wijk
- ‘Open professionalisering’ (Boer & Van der Lans, 2013)

Wat is daarvoor nodig? Aansluiten bij bewoners

Niet het instellingsbelang
maar de behoeften,
problemen en krachten
van burgers en hun
netwerken

Kanteling naar “Welzijn Nieuwe Stijl”

(WVS, 2011; Bussemaker, 2010)

- Voor professionals moeilijk om andere manier van werken eigen te maken
- Stimuleringsprogramma, speerpunt Bakens Welzijn Nieuwe Stijl (8 bakens)

1. Gericht op de vraag achter de vraag
2. Gebaseerd op de eigen kracht van de burger
3. Direct er op af
4. Formeel en informeel in optimale verhouding
5. Doordachte balans van collectief en individueel
6. Integraal werken
7. Niet vrijblijvend, maar resultaatgericht
8. Gebaseerd op ruimte voor de professional

Pauze

Theologie dichtbij. Voor iedereen.

3. Zijn sociale wijkteams de oplossing?

- 1.** Verkokering en bureaucratie tegengaan door te decentraliseren, hulpvragen integraal op te pakken en maatwerk leveren
- 2.** Nieuwe verhoudingen vorm te geven tussen overheid, burgers en organisaties. Het streven om burgers meer zelf te laten doen, voor zichzelf en binnen (sociale) netwerken.

Van begeleiding naar zelfsturing (april-december 2014)

13 Professionals van 9 organisaties

Travers, RIBW, FRION, Gemeente Zwolle,
Buurtzorg, Stichting Focus, Wijz, Mee

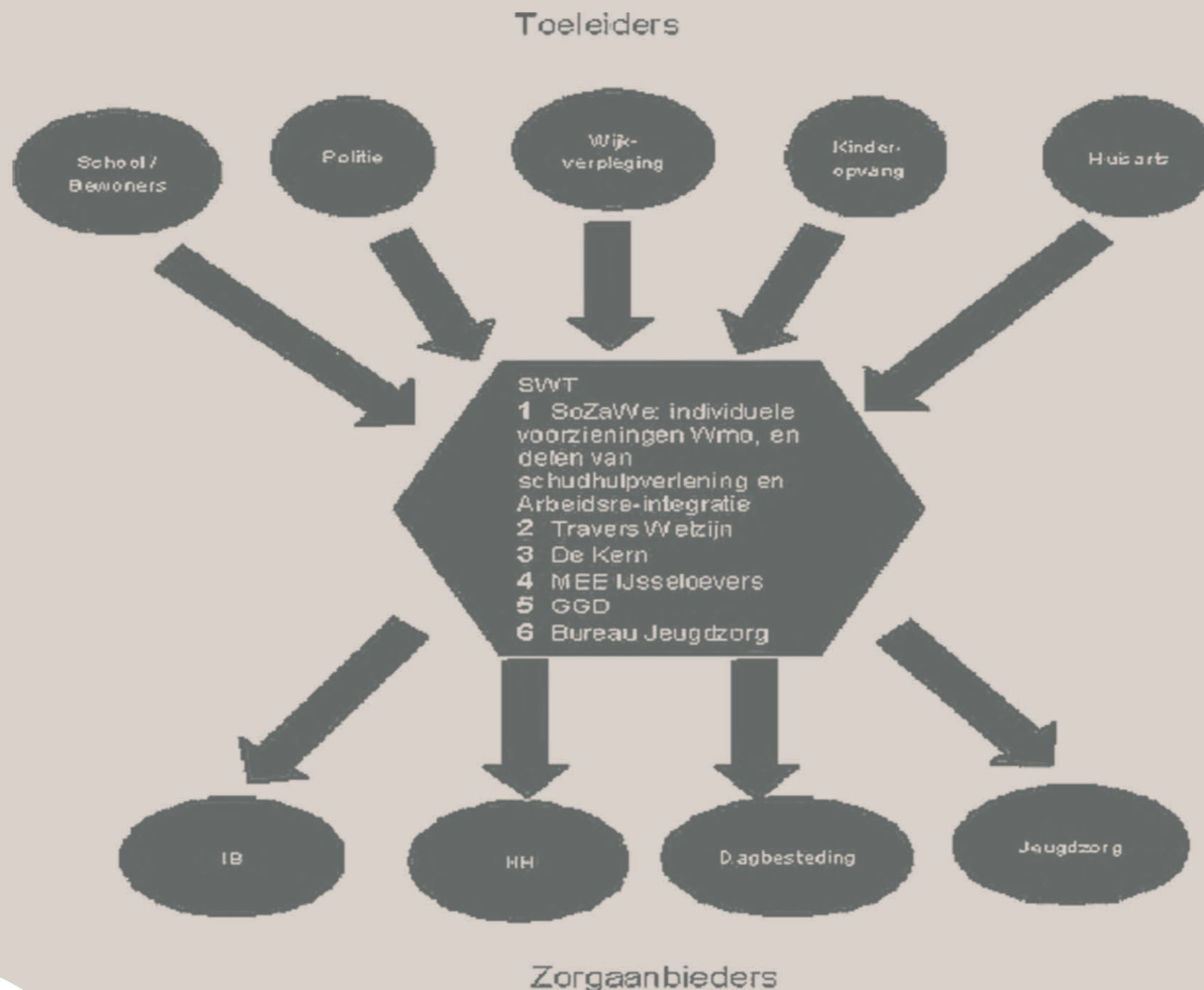

Wijkteams krijgen steun van Viaa

ZWOLLE – De gereformeerde hogeschool Viaa in Zwolle ondersteunt de sociale wijkteams die in Zwolle aan de slag gaan. Ze krijgen een werkmethode aangeboden waarmee ze hun werk vorm kunnen geven.

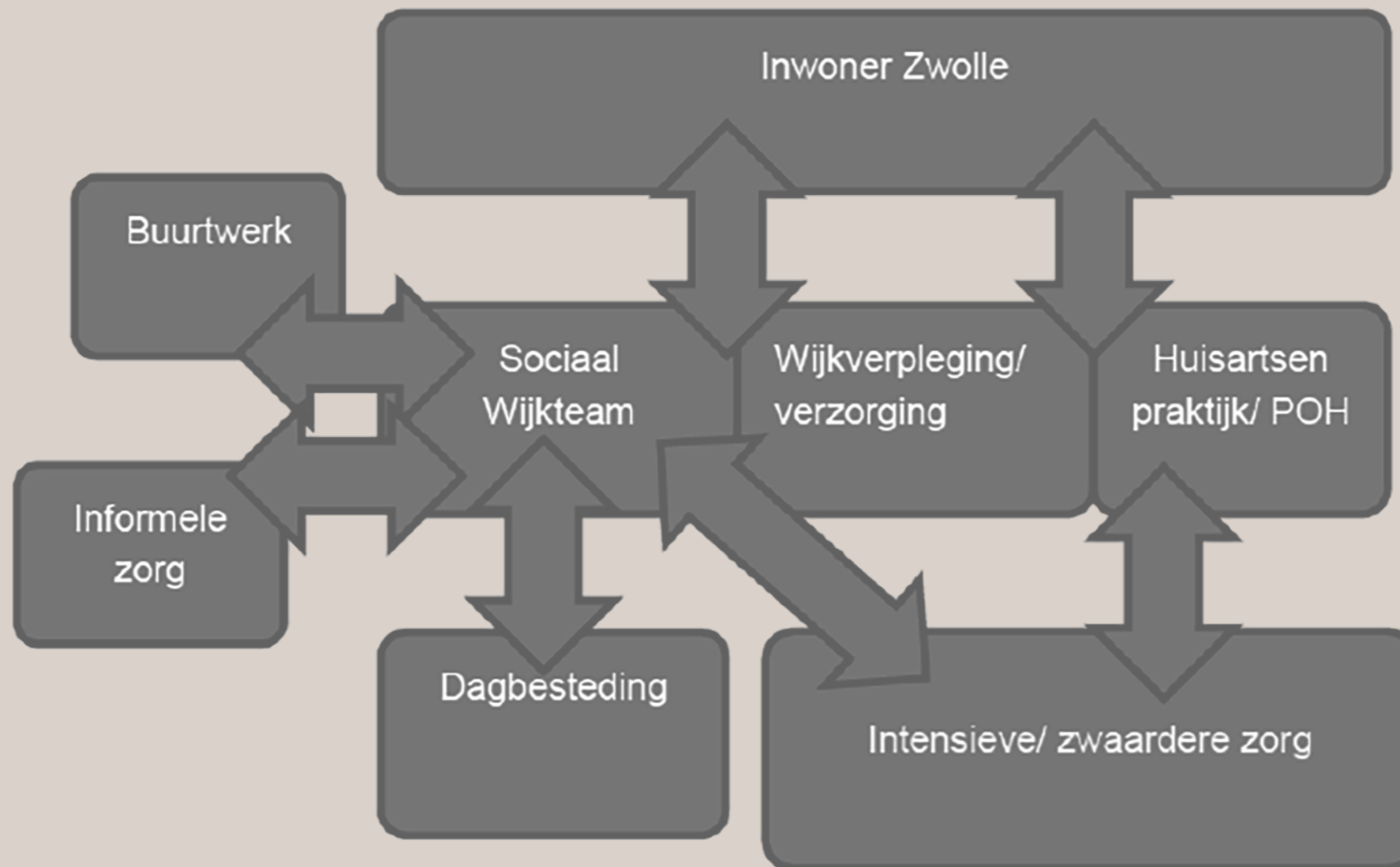

Kerndisciplines in Sociaal Wijkteam Zwolle (2015)

Plek Sociale (wijk)teams

(model Zwolle, 2014)

Iedereen telt mee!

Uitvoeringsprogramma

Sociaal Wijkteams Zwolle (2014-2018)

- Generalisten
- Een huishouden, een plan en bij voorkeur een ondersteuner
- Sociaal wijkteam, eerste schil/
tweede schil
- Per gebied aanvullende disciplines,
op basis van de wijkopgave.

Leer- en ontwikkeltraject

2014 – 2017

- Trainen van teamleiders (Zwolle en Veluwe)
- Reflectiebijeenkomsten (maandelijks) voor teamleiders
- Poule van docenten Hogeschool Windesheim en Hogeschool Viaa
- Kwantitatief en kwalitatief onderzoek

Rapport

‘Uit de startblokken’ (juni, 2015)

- Uit dit onderzoek komt naar voren dat de bakens die door professionals het meest worden gebruikt vooral gericht zijn om de individuele burger in zijn kracht te zetten.
- Op de bakens gericht op de (informele) netwerken, in samenwerking met 1e lijn en afgestemd op het collectieve in de wijk, wordt door de respondenten laag gescoord.

Rapport

‘Uit de startblokken’ (juni, 2015)

- Een mogelijk neveneffect van generalistisch werken is taakvershraling. 46 procent van de professionals verwacht dat dit plaats zal vinden.
- In de eerste maanden is er door de professionals veel tijd besteedt aan Wmo-aanvragen.

Rapport

‘Uit de startblokken’ (juni, 2015)

- Professionals zien in dit onderzoek het werken binnen sociale (wijk)teams als een efficiënte werkwijze waar zij zich prettig bij voelen en denken dat burger tevreden zal zijn met de nieuwe manier van werken.
- Maar liefst 81% van de bevroagde professionals verwacht dat men met de samenstelling van het sociale (wijk)team beter kan aansluiten bij de burger dan voorheen.

Rapport

‘Uit de startblokken’ (juni, 2015)

- Uit dit onderzoek komt naar voren dat professionals overwegend negatief zijn over de organisatorische (rand)voorwaarden binnen de sociale (wijk)teams. Of het nu gaat over organisatorische kaders, de taakafbakening van professionals of over de bevoegdheden, er wordt overwegend negatief gescoord.

Wie zijn het sociale wijkteam?

De sleutel tot
meer participatie?

Collegeserie 'Nederland participatieland'

- COLLEGE 1** Christelijke denkers over de participatiesamenleving
- COLLEGE 2** De transities en de praktijk
- COLLEGE 3** Sociale wijkteams in de praktijk, de sleutel voor meer participatie?
Drs. Christel van Til-Teekman
- COLLEGE 4** Kerken in de participatiesamenleving
Jeannette Slendebroek-Meints MSc

e-mail **c.vantil@viaa.nl**

- Rapport “Van begeleiding naar zelfsturing” (2014)
- Rapport “Uit de startblokken, de eerste maanden van de Sociale (wijk)teams in Zwolle en Elburg (2015)

Onderzoeken ook te vinden op:

www.centrumvoorsamenlevingsvraagstukken.nl

